

Vejrup Købmandsgård

Af Alice Seeberg Nielsen

Efter at have været uddeler nogle år, henholdsvis i Grindsted og Vester Nebel brugs, v. Esbjerg, købte min svigerfar I.P.Nielsen og min svigermor Anna Bjerre, købmandsgården 1 juli 1930

Den blev købt af et konsortium der var ejer og bestyredes af købmand Andersen. Konsortiet bestod af gdr. Magnus Thomsen, Grisbæk, kroejer Peder Hansen, Endrup, lærer Pedersen, Vestre skole og Jens Lund, ejer af Endrupholm.

Bygningerne

Købmandsgården var bygget i 1897 i én længe mod vest, langs med vejen til Gørding, det var før banen blev anlagt gennem Vejrup 1916

I 1912 blev butik og lagerbygning bygget ud mod Storegade og i 1936 blev lagerbygningen lavet om til manufakturafdeling. Så blev der lavet lager ud i gården og alle kakkelovne blev udskiftet med centralvarme.

*Købmandsgården i al sin storhed, bygget 1897 Arkivfoto 1905
På bill. ses Købmand Jens Pedersen og bror Niels Pedersen*

Foruden privaten, butik og lager, også en stald med klausul på. Først var der plads til præstens heste, som kom fra Gørding præstegård og til evt. kirkegængeres heste. Tilmed var der en afdeling hvor man samlede landmændenes grise, der så senere blev transporteret på en fladvogn til Gørding station og derfra med tog til slagteriet. Hele familien der bestod af far og mor og 5 børn var flyttet ind i en efter datidens forhold velassorteret butik og privat. En blandet landhandel var det, der handledes med alt fra kolonial isenkram manufaktur, papirvarer, legetøj og træsko, samt hønsefoder, frø og brændsel og m. m.

Købmandsgården i I. P. og Anne Bjerre Niensens tid

Der var altid flere kommisser og et par læringe foruden svigerfar og hans datter i manufakturafdelingen. Der var altid nok at lave, alt skulle jo pakkes og afvejes fra skuffer og sække på lageret, varetur med æg retur fra landet, der så blev kørt til Esbjerg Ægpakkeri af byens vognmænd, der så havde varer og brændsel med retur (kul og koks)

Det var lange dage, fra 7 morgen til 19 aften, fredag til kl. 20 og lørdag til kl. 21 for så derefter at rydde op og gjort rent, måske blev der ferniseret bag disken. Det var et slæb,

men der aldrig nogen der sagde noget, man blev bare ved til man var færdig. Der blev udlært mange unge mennesker i forretningen, som boede og spiste på stedet. Læretiden var fire år og handelsskolen foregik om aftenen i Holsted, på cykel.

Vareudbringningen foregik i krigens tid med hestevogn, senere med varebil. Post og mælkekuske holdt for døren i mange år, de tog gerne en kurv varer eller en ten tråd med til en eller anden, især når føret var dårligt. Samtidigt blev der også bragt lidt nyt fra byen med hjem, telefonen var jo ikke så udbredt dengang.

Med et smil bringes der varer ud fra Købmandsgården, her ses Hans Fogh

Tyskerne kom jo til Danmark i 1940 og blev er i de "fem forbandede år" og smerten holdt længe efter. Der blev vareknaphed, men penge var der nok af. På det tidspunkt kostede ¼ kg kaffe 87 øre, ½ kg salt 7 øre, et kilo melis 47 øre og en pose bolsjer fra 2 til fem øre. Mange varer var rationerede, man havde mærker der blev klippet af hver gang. Det var faktisk en stor fordel at være mange medlemmer i en familie, alt rakte ligesom lidt længere. Tøj og garn rationeredes med et nr. så ingen blev snydt.

Trods alt tog både kunder og personale det fint, for vi var jo alle i samme båd, det gav et sammen hold som mange måske godt kunne ønske sig i dag.

Overtagelsen i 1948

Da min mand, Alfred, den yngste af børneflokket, var den eneste der interesserede sig for handel, kom han i lære hos sin far og kom senere til en købmand i Århus.

I 1948 blev han så gift med mig, Alice Seeberg Jessen fra Fåborg ved Varde. Jeg havde arbejdet i en manufakturforretning. Vi overtog forretningen den 1 juli 1948 og det var samme dato som min svigerfar havde overtaget sin, blot i 1930 efter købm. S. Andersen. Der var virkeligt noget at leve op til, så vi gik på med krum hals, sammen med tre unge mennesker og en chauffør. Varerne blev bragt ud i sognet, Nr. Vejrup, Sdr. Vejrup, Østervejrup, Bækmark, Grisbæk og Vibæk. Derr haang stadig gryder og pletter og pander ned fra loftet og vi fortsatte på samme vis i nogle år. Alle varer blev afvejet til hver kunde, enten i poser eller i medbragte dunke, som f.eks. Sirup og Petroleum. Man kendte alle kunder, unge som ældre og børnene.

Købmandsgården først i halvtresserne, fra v. Alfred Bjerre Nielsen, Svend Egon Poulsen og Hans Fogh. Købmandens lille datter og hunden Sjanko. Arkivfoto

Der er en vis hygge i en købmandsbutik, der dufter af kaffe, spegesild, tobak og meget andet, for ikke at tale om den nærkontakt man havde med kunderne.

De fleste havde "bog" en kontrabog til dem der handlede fast. Senere gik man over til at betale kontant, hvilket nok også tjente alle bedst. Selv om der var travlt, så skulle de være tid til en snak, det gjorde så at Alfred ofte måtte sidde om aftenen med regnskabet, tit til langt ud på aftenen.

Juleindkøbet hos grossister foregik jo om sommeren når solen stod højt på himlen, det var en lidt sjov fornemmelse at købe julenisser lige der. Handel op mod højtiderne var altid lidt speciel, alle var i højt humør og der var en god atmosfære og duft af sydfrugter og andet godt der på den tid kunne fås til jul. Der blev syltet og bagt i den helt store stil, det var tit hele sække der blev bragt med ud på vareturere, især på landet. Jo, der var altid spændende oplevelser, side om side med arbejdet. Det har stadig stor betydning at få snakket sammen, spurgt til hinanden og hørt til et sygt familiemedlem, eller få andre problemer drøftet.

Alt var dog ikke lige rart, Der blev indført en "omsætningsafgift" der blev kaldt "Oms" senere blev det "Moms" det var en alvorlig fordyrelse af varerne, en ekstra beskatning og meget ekstra arbejde for os, desværre har vi den jo endnu.

Nye tider i 60'erne

Tiderne skifter, der kommer nye salgsmetoder og hen ad vejen moderniserede vi, væltede vægge og indsatte nyt inventar. Mange skuffer forsvandt, der kom nu flere færdig-pakkede varer og helt andre dukkede frem på hylderne.

Købmandsgården, med udendørs automat. Først i tresserne. Arkivfoto

Ikke alle var lige begejstrede for de nye tider, men vi syntes vi slap helt godt fra det og fik også bevaret lidt af det gamle, selv i en moderne selvbetjeningsbutik. Vi tænkte meget på om vi nu havde gjort det rigtige, men vi troede trods alt at kunderne ville finde sig i rokaderne.

Der sneg sig nye produkter ind, blomster og blade, mejeriprodukter og brød m.m. Det var nyt, men en selvfølge nu om dage, også med køle og fryseanlæg, hele strukturen ændrede sig lige så stille. Fordelen var at man nu bedre kunne se varen og ikke ligefrem købe noget.

Vi var heldige at have en masse rare og søde unge mennesker i lære i de 35 år vi drev butikken. Mange dygtige kommisser, vi var alle lige om arbejdet, også i den sparsomme fritid, voksede de sammen med vore to børn sammen til én stor familie. Vi havde også den glæde at mange blev hos os i mange år. Uden deres medvirken var det jo slet ikke gået og de har alle pæne stillinger og vi har glæden at have kontakt med mange endnu. Ved min mors og vore børns hjælpsomhed, fik vi efter 20 år en ferie, en forsinket bryllupsrejse til Gardasøen i 8 dage. Det var ikke almindeligt at holde ferie og vi lærte at vi godt kunne undværes i 8 dage.

Omfartsvejen

På et tidspunkt, ca. 1966 blev hovedvej A1 der gik gennem byen med den berygtede viadukt, ført nord om byen. Trafikken steg og bilerne blev større og der blev flere og flere af dem. Det var en katastrofe for os handlende. Vi var vant til lastbilschaufførerne der kom og provianterede, vi havde mange vejkunder, mange feriefolk, både danske og udenlandske der handlede hos os. Vi kendte mange af dem fra år til år og nogle blev da også ved med at komme et slag "indenom"

Katastrofen blev dog ikke helt så stor som ventet, der blev bygget nye parcelhuse, hele kvarterer skød op og det bødede jo noget på det. Det var som regel unge familier med børn. Flere mindre virksomheder skød op og flere flyttede til byen.

Der blev stadig udvidet og moderniseret. Teknik sneg sig ind, regnemaskiner, skrivemaskiner og elektronisk kasseapparat o.s.v. Varesortimentet steg og ændredes i takt med de nye tider.

En del af lokalsamfundet

Vi har altid haft pakkeindlevering fra Vejle-Esbjerg busserne, folk kunne så hente deres pakker hos os. Når der var fester, var der den skik at vi samlede penge ind, der så omsattes i en gave eller en gavecheck. Også til begravelser blev der samlet penge ind til kranse, eller en pengegave til de pårørende. Jo, både de glædelige og de sørgelige ting foregik lige omkring os. Kom der en ambulance, eller kirkeklokkerne ringede i utide, så ringede folk til os for at høre hvad der nu var sket. Folk fulgte med i hinandens hverdag, også det var ligesom noget der hørte med til at være den lokale købmand.

Vi havde kontakt med mange flinke og rare grossister og repræsentanter gennem årene. Mange kurser skulle der deltages i og de foregik om aftenen eller lørdag eftermiddag, da man jo efterhånden lukkede kl. 14.

Flere bestyrelsesposter i både handels og grossistledet blev der også taget vare på.

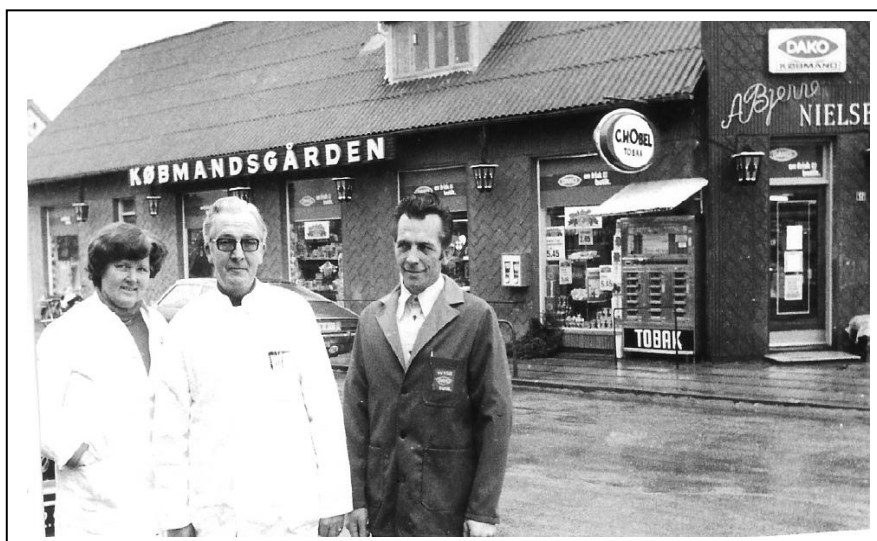
I mange år havde vi en dejlig "gårdhund" der Sjanko, den kendte kunderne og de fleste der kom ind. Den fungerede også som vagthund om natten. Efter dens død havde vi flere indbrud, indtil der blev sat en tyverialarm op.

De sidste mange år vi havde forretningen lukkede vi lørdag kl. 12, det gav os frihed til at dyrke campinglivets glæder, senere sommerhuset i Vejers.

I juli 1973 havde vi 25 års jubilæum, men vi fortsatte.

Problemer med salg af butikken

Vore to børn, Hanne der er lægesekretær på Centralsygehuset i Esbjerg og Ole der er driftsleder på dansk Styropak i Tvilho, havde ingen interesse i at føre forretningen videre. Intet lå da mere lige for, end at forpagte den ud til en lærling og kommis gennem 15 år, Bent Callesen, Som var meget interesseret.

Alice og Alfred Bjerre Nielsen, samt Bent Callesen

Vi beholdt selv manufakturforretningen nogle år og byggede et nyt hus i en del af den store have der var til købmandsgården. Lige over for indgangen til kirken.

Bent forpagtede og førte forretningen videre i samme ånd, men købte den ikke. Så solgte vi den til en Fynbo-købmand, men han dukkede aldrig op, trods det at alle papirer var i orden. Det var et chok for os alle, bare sådan at blive væk, uden konsekvenser og uden skrupler. Derefter havde vi selv mange planer og ideer med stedet, men uden held. Tidens ugunst gjorde at det hele blev revet ned og på pladsen ligger der nu huse, ”Boligforeningen Købmandsgården”

En epoke er slut, Købmandsgården bestod i næsten 100 år og vi har mange dejlige år at tænke tilbage på.

I 1988 gjorde bygningerne plads for nye pensionistboliger.

Alice Seeberg Nielsen, f. 1924 i Grindsted. Gift i 1948 med Alfred B. Nielsen, drev købmandsgården i 35 år.
adr. Kirkegade 1C Vejrup 6740 Bramming